

№9 (80)
верасень
2008

БЕЛАРУСЫ Ў СВЕЦЕ

ІНФАРМАЦЫЙНЫ БЮЛЕТЭНЬ

У НУМАРЫ:

НОВЫЯ ПРАВІЛЫ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ

З 1 верасня 2008 г. уводзіцца новыя правілы беларускай мовы. Грамадства даволі не адназначна ўспрыняло новыя правілы...

Працяг на стар. 4

15-ГОДДЗЮ ПЕРШАГА З'ЕЗДА БЕЛАРУСАЎ СВЕТУ ПРЫСВЯЧАЕЦЦА

Рэдакцыя бюлетэні працягвае тэму 15-годдзя “Першага з’езда беларусаў свету”. У гэтым нумары інфармацыйны цэнтр “Згуртаванне беларусаў свету “Бацькаўшчына” правёў апытацне сядро слынных беларусаў, якія прысутнічалі на з’ездзе. Апытацнем было зададзена трох пытанні...

Працяг на стар. 6

ЧАС РАСКІДВАЦЬ І ЧАС ЗБІРАЦЬ КАМЯНІ

Так атрымоўваецца, што ўсе нібыта ведаюць, што нехта пахаваны ў тым ці іншым месцы, але калі даходзіць да пэўнай канкрэтнай, то дакладнай інфармацыі няма. Гэтая прыкрай сітуацыя павінна быць выпраўленая. Памяць пра выбітных беларусаў і важныя гістарычныя падзеі павінна захоўвацца...

Працяг на стар. 8

“ЗАСИВАЛЬNIКАМ БНР ПРЫСВЯЧАЕЦЦА”

“Засиавальникам БНР прысвячаецца” – пад такім назовам 7 жніўня ў Мінску ў сядзібе партыі БНР адкрылася мастацкая выставка...

Працяг на стар. 9

БЕЛАРУСКАЯ НЯДЗЕЛЬНАЯ ШКОЛА РАСПАЧАЛА НАВУЧАЛЬНЫ ГОД Ў НЮ-ЁРКУ

Працяг на стар. 10

Беларуская вёска на Ўскрайне Расіі

7 верасня сябрамі Іркуцкага таварыства беларускай культуры (ІТБК) пад Іркуцкам святочна быў адкрыты ўказальнік-стэла “Беларуская вёска Тургенеўка, заснавана ў 1909 годзе”. Унікальнасць вёскі – у захаванні старажытных беларускіх традыцый. Падчас адкрыцця ўказальніка выступалі старшыня ІТБК А. Рудакоў, намеснік старшыні ЗС Іркуцкай вобласці Г. Істоміна, дэпутат ЗС Іркуцкай вобласці С. Басхолава, Глава адміністрацыі Баяндаўскага раёна Ю. Малгатаева, сябра Грамадской палаты Іркуцкай вобласці В. Якавенка, намеснік старшыні ўпраўлення па сувязях з грамадскасцю І. Петшык, старшыня сельскага пасялення “Тургенеўка” С. Недасекінай. Госці мерапрыемства наведалі этнографічны музей вёскі і паслуходзілі канцэрт.

Вёска Тургенеўка была заснавана беларускімі выхадцамі ў 1909 г. у часы стальпінскай рэформы, калі ўрад царскай Расіі паставіў перад сабой мэту засяліць землеўладальнікамі вялізныя землі Сібіры. Жыхары Тургенеўкі перасяліліся з Заходняга Палесся, прывозячы сабою не толькі пабытовы скарб, але і ўнікальную культуру землеўладання, а таксама старажытныя славянскія абрады і традыцыі. Нават падчас савецкай

улады і ў цяжкі перыяд 1990-х гадоў вёска захоўвала свой самабытны каларыт, свой менталітэт, сваю культуру.

Але ў апошнія часы, улічваючы адток моладзі з вёскі ў горад, а таксама эканамічны заняпад (дзяржава перастала сур'ёзна падтрымліваць вёскі, што прыводзіць да іх развалу), Тургенеўка пачала губляцца на вялізарных прасторах Сібіры. Не было нават шыльды (дарожнага знака), які ўказваў на вёску. Затое была ржавая шыльда “Калгас імя Чапаева”, хаця самога калгаса ўжо даўно не існуе.

Іркуцкае таварыства беларускай культуры пасля правядзення этнографічнай паездкі па краі стварыла ў лютым 2002 г. аддзяленне Таварыства і ўзяло за мэту адрадзіць вёску.

Тургенеўка зажыла новым жыццём, паспяхова адраджаючы сваю самабытнасць. Сумеснымі намаганнямі ў вёсцы пабудаваны гісторыка-этнографічны музей, арганізаваны беларускі народны хор “Варэнічкі”, пры школе дзейнічае фальклорная дзіцячая студыя “Рушнічок”. Нават сама вёска стала чысцейшай. Як кажа дырэктар Тургенеўскай сярэдняй

Працяг на стар. 7

БРУСЕЛЬ (БЕЛЬГІЯ)

Ушанаванне ахвяраў генацыду адбылося 18 жніўня. Галоўнай мэтай мерапрыемства было дзансці праўду да жыхароў еўрапейскай сталіцы пра генацыд 1930-х гадоў. Беларускія палітычныя ўцекачы, прынялі ўдзел у шэсці, што праходзіла па вуліцах Брюселя. Гэта мерапрыемства было ўзгоднена мясцовымі ўладамі. Ля помніку ахвярам Першай і Другой сусветнай войнаў адбылася супольная малітва ўсіх удзельнікаў жалобнага шэсця. Паніхіду па загінуўшых адслужылі ўкраінскія грэка-каталіцкія святы. У рамках міжнароднай акцыі непагасная свечка памяці ахвяраў галадамору была перададзена прадстаўнікам іншай еўрапейскай краіны.

Паводле БЕЗ-Інфо

Дэманстрацыя стужкі “89 міліметраў” (маладога нямецкага рэжысёра Сэбасціана Хайнцэля). Ініцыятарам паказу выступіў “Офіс за дэмакратычную Беларусь”. Героі фільма – палітычны ўцякач, сябра маладзёвага супраціву, танцорка, журналістка, муляр, які толькі што вызваліўся з вязніцы, жаўнер-патрыёт. Кожны з іх распавядае пра ўласнае жыццё і асабістое адчуванне свабоды. Назва фільма “89 міліметраў” паходзіць ад розніцы ў шырыні чыгуначнай каляіны паміж краінамі Заходній Еўропы і Беларуссю (тут яна, як і ў іншых дзяржавах былога СССР, амаль на 9 сантиметраў шырэйшая). Брусьельская гледачы адзначылі выдатнае аператарскае майстэрства ды арыгінальнасць рэжысёрскай манеры.

Паводле “Радыё Свабода”

Дзень беларускай вайсковай славы (Варшава, Польша)

КІШЫНЁЎ (МАЛДОВА)

Трэці фестываль беларусаў Малдовы “Беларусь – мая Радзіма” прайшоў у Кішынёве 12 верасня. Фестываль, прысвечаны Дню беларускай пісьменнасці і друку, прайшоў з удзелам беларускіх ашчын, дзеячаў Беларусі і Малдовы. У рамках фестывалю, які працягненца некалькі дзён, прайшоў канцэрт мастацкіх калектываў дзяцей і моладзі Беларусі і Малдовы, презентацыя зборніка навукова-практычнай канферэнцыі “Беларусь – Малдова: 15 год дыпламатычных адносін”, а таксама “Літаратурная гасцёўня” паэтаў і літаратуразнаўцаў Беларусі і Малдовы, адкрывала выстава малюнкаў дзяцей Беларусі і Малдовы “Свет вачыма дзяцей”.

Паводле “БелТА”

спраў Польшчы. Удзельнікі акцыі выказываюцца супраць адмены санкцыяў у дачыненні да Беларусі, пра якія заявілі 15 верасня міністры замежных спраў Еўразіі. Беларусы, якія сабраліся каля будынка МЗС, не вераць у шчырасць станоўчых крокоў з боку беларускіх чыноўнікаў.

Паводле “Польскае радыё для замежжа”

Дзень беларускай вайсковай славы адзначылі беларусы ў польскай сталіцы 7 верасня. Каля 30 чалавек, пераважна студэнты, прайшлі ад плошчы генерала дэ Голя да будынка, дзе ўсталяваная мемарыяльная шыльда ў гонар генерала Станіслава Булак-Балаховіча. Удзельнікі маршу неслі вялікі бел-чырвона-белы сцяг. Акцыю правяла арганізацыя “Беларуская нацыянальная памяць” (БНП). “Дзе б беларусы ні былі – на Бацькаўшчыне ці ў эміграцыі, – трэба заўсёды годна адзначаць Дзень беларускай вайсковай славы”, – сказаў адзін з удзельнікаў акцыі.

Паводле “БНП”

Польска-беларускі пікет прайшоў 11 верасня каля рэздэнцыі прэм'єр-міністра Польшчы Дональда Туска. У гэты момант у рэздэнцыі адбываліся перамовы з міністрам замежных спраў Расіі Сяргеем Ляўровым. Пікетоўшчыкі патрабавалі спыніць умяшанне Расіі ў справы Грузіі, Беларусі і іншых краінаў. “Расія ў Грузіі паказала сваё сапраўднае ablіча. Наступнымі могуць быць Беларусь, Украіна, амагчыма і Польшча. Шкада, што Захад гэтага як бы не разумее, хоча і надалей быць дыпламатычны з Москвой”, – сказаў адзін з удзельнікаў пікета.

Паводле “Радыё Свабода”

ЯРАСЛАЎЛЬ (РАСІЯ)

Дзесяцігоддзе Яраслаўская рэгіянальная грамадская арганізацыя “Сяброўства” адзначыць у снежні 2008 г. У межах юбілею ў Яраслаўлі пройдуть святочныя мерапрыемствы: выставы, семінары, форумы. Кульмінацый святкавання будзе гала-канцэрт “Дзве Русі – дзве сястры”, у якіх прымуть удзел творчыя калектывы Яраслаўля, Масквы і Мінска. Усе мерапрыемствы

рыхтуюца пры падтрымцы адміністрацыі Яраслаўскай вобласці, амбасады Рэспублікі Беларусь, мэрыі горада Яраслаўля. Наўмысную святочную праграму для яраслаўцаў і гасцей горада прадставіць ансамбль беларускай песні “Крыніца”. Калектыву ўжо два гады. Удзельнікі ансамбля – яраслаўцы (працоўныя, студэнты, служачыя), кіраўнік – Святлана Шагіна, – выпускніца вучылішча культуры. Рэпетыцыі групы “Крыніца” праходзяць на базе Дома культуры “Ярнафахімбуд” і ў музее М. Багдановіча.

*Паводле сайта
“Беларусы Масквы”*

КІЕЎ (УКРАЇНА)

“Малітва за Грузію” – агульна-украінская акцыя – адбылася на Майдане Незалежнасці ў Кіеве 1 верасня. Беларусы Львова, Луцка і Роўна зладзілі адмысловы малебен у дамавой царкве св. Кірылы Тураўскага ў Львове.

ЧЭХІЯ-ІТАЛІЯ

Беларускія суднамадэлісты заваявалі ўзнагароды на чэмпіянатах свету. Мінчанін Дзмітрый Калмыкоў узнагароджаны залатым медалём на чэмпіянате свету па суднамадэльным спорце ў класе З-6А, які праходзіў у Чэхіі. Гэта, дарэчы, пятае яго “золата” на падобных спаборніцтвах. Сярэбраным прызёрам стаў Аляксандр Кавальчук, таксама з Мінска. Усяго за медалі ў класе З-6А ў Чэхіі змагаліся 27 суднамадэлістаў з 11 краінаў. Яшчэ адзін чэмпіянат свету праходзіў на поўначы Італіі. Беларусь прадстаўлялі 7 спартсменаў, чацвёра з іх выступілі ў класе “хуткасныя мадэлі кацераў для групавых гонак”. Спаборніцтвы праходзілі пры гарачыні каля 40 С. За медалі змагаліся прадстаўнікі 25 краінаў. Срэбрныя медаль у юніёрскай катэгорыі заваяваў беларускі майстар спорту Дзмітрый Барысаў. Майстар спорту Ігар Слабуха і кандыдат у майстры Вераніка Паліянская сталіся чацвёртымі ў выніковым рэйтынгу.

Паводле “Галас Радзімы”

ПРАГА (ЧЭХІЯ)

Акцыю ў падтрымку байкота “парламенцкіх выбараў” у Беларусі правялі беларусы ў цэнтры Прагі на Старамесцкай плошчы. У акцыі прынялі ўдзел больш за 60 чалавек.

Апрача беларусаў у мерапрыемстве бралі ўдзел прадстаўнікі чэшскай арганізацыі “Маладыя Кансерватары”, грузінскія грамады, а таксама ўкраінцы. Прадстаўнікі грамадзянскай ініцыятывы “Свабодная Беларусь”, суполкі “Пагоня” і моладзевага руху “Маладое Адраджэнне” таксама падтрымалі грузінаў, якія пратэставалі супраць расійскай агрэсіі ў дачыненні да іх краіны. Беларускія актыўісты раздзялі мінакам каля тысячы улётак з заявамі, у якіх тлумачацца прычыны байкота незаконных “парламенцкіх выбараў” у Беларусі ды асуджаецца расійская палітыка ў дачыненні Грузіі.

Паводле “Хартыи-97”

ТАРТУ (ЭСТОНІЯ)

Акцыю салідарнасці з Беларуссю і Грузіяй правялі 16 верасня ў эстонскім Тарту студэнты мясцовага ўніверсітэта. Вечарам на гарадскім мосце Карслід сабраліся студэнты з розных краінаў, якія прыехалі ў Эстонію на навучанне па праграме абмену. Запаленымі свечкамі яны ўшанавалі памяць зніклых беларускіх палітыкаў і грамадскіх дзеячаў, а таксама выказалі салідарнасць з тымі, хто змагаецца за свабоду і дэмакратыю ў Беларусі. Свечкі запальваліся і ў знак салідарнасці з Грузіяй.

Паводле “БелАПАН”

Вечарына ў гонар перамогі беларускіх войскаў над рускімі ў 1514 г. адбылася 8 верасня ў Тарту. Ладзілі вечарыну беларускія студэнты, каб пазнаёміць замежных і эстонскіх студэнтаў з адной з ганаровых старонак беларускай гісторыі. У вечарыне акрамя беларускіх і эстонскіх студэнтаў прынялі ўдзел студэнты з Грузіі, Фінляндый, Польшчы, Нямеччыны і іншых краінаў. “У цяперашні час, калі ў свеце адбываецца шмат канфліктаў, калі падчас сілы бакоў няроўныя, прыклад Аршанскай бітвы паказвае, што калі змаганне ідзе за свабоду і незалежнасць, магчыма перамагаць, нават калі супернік магутнейшы ў некалькі разоў” – зазначыў Ігар Случак, студэнт юрыдычнага факультэта, старшыня Беларускага студэнцкага таварыства Тартускага ўніверсітэта “Ruthenia Alba”.

*Паводле прэс-службы
Таварыства “Ruthenia Alba”*

БЕЛАРУСКІ КАЛЯНДАР ПАМЯТНЫХ ДАТ НА КАСТРЫЧНІК 2008 ГОДА

2 кастрычніка – 90 год таму, у 1918-м нарадзіўся Сяргей Грабенічыкаў (1918–1987), беларускі балетмайстар, педагог, заслужаны дзеяч культуры Беларусі.

4 кастрычніка – 85 год таму, у 1923-м нарадзіўся Аляксандар Майзлер (1923–1977), беларускі ваенны дырыжор, педагог, заслужаны артыст Беларусі.

7 кастрычніка – 220 год таму, у 1788-м нарадзіўся Іван Насовіч (1788–1877), беларускі мовазнаўца, лексікограф, фалькларыст і этнограф.

8 кастрычніка – 65 год таму, у 1943-м забіты ў ссылцы Андрэй Мрый (1893–1943), беларускі пісьменнік, аўтар рамана “Запіскі Самсона Самасуя”, рэабілітаваны ў 1965-м.

10 кастрычніка – 225 год таму, у 1783-м памёр Людвік Грынцэвіч, беларускі архітэктар эпохі позняга барока.

10 кастрычніка – у Беларусі традыцыйна ўшаноўваўся святы Францішак. Апусцелыя гэтым часам палі знайшлі наступнае адлюстраванне ў народнай творчасці: “На святога Францішка шукае зярніт у полі мышку”.

11 кастрычніка – 95 год таму, у 1913-м нарадзілася Эдзі Агняцвет (сапр. Эдзі Каган) (1913–2000), беларуская паэтэса.

13 кастрычніка – 120 год таму, у 1888-м нарадзіўся Язэп Драздовіч (1888–1954), беларускі мастак, скульптар, графік, этнограф і археолаг.

14 кастрычніка – у Беларусі адзначаецца традыцыйнае свята Пакроў або Пакровы (Пакравы). Яноная назва паходзіць ад “покрыва Божае Маці”. Існуе мноства народных прымавак, звязаных з Пакровам, бо зямля гэтым часам “пакрывалася лістом або сняжком, вада – лёдам, а пчала – мёдам”. Пакроў пазначаў завяршэнне восеньскай працы і пераход да зімовых клопатаў па гаспадарцы. А яшчэ гэта спрадвеку быў час пачатку вясковых вяселляў, які будзе цягнуцца да 27 кастрычніка – менавіта да гэтага дня доўжыцца і Пакроў.

15 кастрычніка – 175 год таму, у 1833-м памёр Міхail Клеафас Агінскі, дзяржаўны дзеяч Рэчы Паспалітай, дыпламат, кампазітар, аўтар славутага паланецу “Развітанне з Радзімай”.

Працяг на стар. 5

28-я сустрэча беларусаў Паўночнай Амерыкі

30-31 жніўня ў беларускім грамадскім цэнтры “Полацак”, што ў амерыканскім Стронгсвілі недалёка ад Кліўленда, прайшла 28-я сустрэча беларусаў Паўночнай Амерыкі, традыцыя якой пачынаецца з 1952 г. У двухдзённым мерапрыемстве прыняло ўдзел больш за дзве сотні беларусаў Злучаных Штатаў, Канады, Англіі ды самой Беларусі, якія з’ехаліся больш чым з дваццаці рэгіёнаў Злучаных Штатаў, Канады ды Брытаніі. Арганізатарамі сустрэчы выступілі Беларускае задзіночанне Амерыкі (БАЗА), Згуртаванне Беларусаў Канады ды Беларуска-Амерыканскі Грамадскі Цэнтр “Полацак”.

Традыцыйным для такіх сустрэч з’яўляецца не толькі афіцыйная частка, але і проста адпачынак. Так падчас сустрэчы адбыўся кірмаш, дзе наведвалнікі мелі магчымасць набыць кашулі, капелюшы, посуд, народныя вырабы ды іншыя рэчы з выявамі вядомых беларускіх асабаў, гістарычнымі беларускімі сімваламі і г.д.. Пераможцамі валейбольнага турніра, у якім бралі ўдзел 6 каманд, стала добра падрыхтаваная каманда Канады. Не абыходзяцца такія сустрэчы без традыцыйных беларускіх прысмакаў на вечаровым агульным сходзе. Вечаровая праграма таксама ўключала праслушоўванне музыкі маладых беларускіх рок-выкананіц ды спевы пад гармонік. Была паказана стужка “Беларускі Рэзістанс”, зробленая беларусамі Польшчы, якія дакументальна прааналізавалі антысавецкі супраціў, ды вядомы фільм Юрыя Хашчавацкага “Плошча”, у якім аўтар распавёў пра падзеі апошній прэзідэнцкай кампаніі ды герайчныя спробы маладых беларусаў вярнуць Беларусь да цывілізаванага шляху развіцця.

Афіцыйная частка распачалася на другі дзень. Спадар Вячка Станкевіч вітаў кожны рэгіён, які прадстаўлялі беларусы. Найбольшае прадстаўніцтва было ў канадскай правінцыі Антарыё ды амерыканскіх штатаў Нью-Ёрк і Нью-Джэрсі.

Распачала адкрыццё 28-й сустрэчы вітальнім словамі старшыні Рады БНР Івонка Сурвілла, якая ў сваім выступе распавяяла пра праблемы, што стаяць перад беларускай дыяспарай, адзначыла ролю беларускай эміграцыі ў

станаўленні вольнай Беларусі. Зварнула ўвагу спадарыня Івонка і на тое, што зараз шмат хто з беларусаў спрабуе заставацца па-за палітыкай: “Палітыка – гэта тое, што мы робім. Але палітыка – гэта і тое, чаго мы не робім. А гэта яшчэ значна горш!” Выступіў выканаўчы дырэктар Цэнтра беларускіх доследаў пры Паўднёва-Захаднім Каледжы (Казнас, ЗША) і былы амерыканскі амбасадар на Беларусі (1992–1994 гг.) спадар Дэвід Сёрор.

Падчас сустрэчы беларусаў Паўночнай Амерыкі адбылася канферэнцыя на тэму “Год беларускай дзяржаўнасці”, мадэраторам якой быў старшыня БАЗА Віталь Зайка. Канферэнцыя пачалася з выступу старшыні таварыства “Бацькаўшчына” Алены Макоўскай. Яна распавяяла пра дзейнасць аб’яднання за апошні год, зладжаныя таварыствам у апошні час акцыі, бягучыя ды будучыя праекты. Адзін з галоўных ды перспектыўных кірункаў на бліжэйшы час – гэта працяг праекта “Год беларускай дзяржаўнасці”. Але калі раней ён ладзіўся больш у палітычных мэтах, то зараз асноўныя кірункі будзе мець культурна-адукцыйны характар. Алена Макоўская закрунула таксама праблему масавага ад’езду моладзі з Беларусі, большасць якой для краіны папросту губляецца, бо пераважная частка маладых людзей не з’яўляюцца носьбітамі беларускай мовы ды культуры. “А іх веды вельмі спатрэбіліся б Беларусі ў будучыні!”, – абаргуніла праблему спні Алена. Напрыканцы прамовы А. Макоўская запрасіла ўсіх прысутных прыняць ўдзел у штогадовым з’ездзе “Бацькаўшчыны”.

У канферэнцыі бралі ўдзел Валянціна Трыгубовіч, лідэрki праваслаўнага беларускага руху, малады гісторык, студэнт Нью-Ёркскага ўніверсітэта Ілля Куніцкі, старшыня Кансерватыўна-Хрысціянскай партыі БНФ Зянон Пазняк. Выступоўцы закраналі гістарычную, палітычную, культурніцкую ситуацыю ў сучаснай Беларусі.

Лагічнай выніковай усіх выступаў прамоўцаў стала прыняцце рэзоляцыі канферэнцыі. У ёй з’вяртаецца ўвага на неабходнасць

змены палітыкі ўладамі дзяржавы ў дачыненні да беларускай мовы ды культуры, а таксама выказваецца пратэст супраць магчымага ўводу расійскай зброі ды расійскіх войскаў на тэрыторыю Беларусі. Канферэнцыя скончылася адказамі на пытанні слухачоў з залы ды працягнулася нефармальнаі дыскусіяй “Роля наступных пакаленняў беларускай дыяспары”, якая праводзілася пад кіраўніцтвам Паўліны Сурвіллы.

Уздельнікі сустрэчы мелі магчымасць больш дэталёва пазнаёміцца з працамі Алеся Шатэрніка ды яго дачкі Юліі, Віктара Коласа, іншых беларускіх мастакоў. Са сваімі канцэртамі выступілі перад беларусамі свету Алла Орса Рамано ды Віялета Кавалёва, гарманіст Федзя Паўлавец (дарэчы, адзіны беларускі лас-вегасавец на сустрэчы), вядомы паэт і бард Сяржук Сокалаў-Воюш ды інші. Былі паказаны стужкі з запісамі выступаў вядомага беларускага песняра Данчыка ды фільмы “Беларускі супраціў” Антося Цялежнікава і “Дзень Волі” Юрія Хашчавацкага ды Уладзіміра Арлова.

Перад беларусамі замежжа стаіць зараз шмат праблем, якія трэба вырашыць як мага хутчэй, бо сёння Беларусь знаходзіца ў вельмі небяспечным становішчы. І, магчыма, менавіта зараз (улічваючы і тэхналагічныя прагрэсы, і рост дабрабыту беларусаў замежжа) дыяспара мае найлепшыя магчымасці дапамагаць сваім сябрам – змагарами за вольную Беларусь, што знаходзіцца на Радзіме, – і разам з імі рабіць нашу агульную беларускую справу. З мэтай усталявання контактаў паміж усімі тымі, у каго Беларусь жыве ў сэрцы, і праводзіцца такія сустрэчы, вынікі якіх будуть адчувацца яшчэ не адзін год.

Паводле “Беларускага маладзёжага руху Амерыкі”

**БЕЛАРУСКІ КАЛЯНДАР
ПАМЯТНЫХ ДАТ НА
КАСТРЫЧНІК 2008 ГОДА**

Працяг. Пачатак на стар. 3

18 кастрычніка – 115 год таму, у 1893-м нарадзіўся Уладзімір Уладамірскі (сапр. Малейка) (1893–1971), акцёр, народны артыст Беларусі, народны артыст СССР.

20 кастрычніка – 275 год таму, у 1733-м нарадзіўся Адам Тадэвуш Станіслаў Нарушэвіч (1733–1796), гісторык, паэт, асветнік.

21 кастрычніка – 130 год таму, у 1878-м нарадзіўся Уладзімір Пічата (1878–1947), гісторык, акадэмік АН Беларусі, акадэмік АН СССР, першы рэктар БДУ.

23 кастрычніка – 185 год таму, у 1823-м нарадзіўся Адам Плуг (сапр. Антон Пяткевіч) (1823–1903), польскі і беларускі пісьменнік, журналіст.

25 кастрычніка – 150 год таму, у 1858-м нарадзіўся Эдуард Пякарскі (1858–1934), беларускі і рускі этнограф, географ, мовазнаўца, фальклорыст.

25 кастрычніка – 95 год таму, у 1913-м нарадзіўся Уладзімір Цяслук (1913–1977), кінааператор і рэжысёр, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі.

25 кастрычніка – 90 год таму, у 1918-м нарадзіўся Пётр Дурчын (1918–1997), беларускі графік, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі.

25 кастрычніка – у Беларусі традыцыйна ўшаноўваецца святы Марцін. “Марцін святы – губіцель гагаты”, – казалі нашыя продкі; пад “гагатой” трэба разумець патлусцелых за лета гусей, якіх у гэты дзень смажылі або везлі на продаж.

28 кастрычніка – 485 год таму, у 1523-м у Кракаве выйшла з друку паэма Міколы Гусоўскага “Песня пра зубра” хрэстаматыйны твор беларускай літаратуры Адраджэння.

1 лістапада – 140 год таму, у 1868-м нарадзіўся Дзмітрый Даўгяла (1868–1942), беларускі гісторык, архівіст, археограф.

1 лістапада – 135 год таму, у 1873-м нарадзіўся Іван Замоцін (1873–1942), беларускі і рускі літаратуразнаўца.

1 лістапада – 100 год таму, у 1908-м нарадзілася Яўгенія Пфляўмбаўм (1908–1996), беларуская паэтэса.

2 лістапада – Дзень памяці продкаў – “Дзяды”.

Падзяка

“Згуртаванне беларусаў свету “Бацькаўшчына” і асабіста старшыня арганізацыі А. Макоўская выказваюць падзяку ўсім тым, хто арганізоўваў і апекаваўся ёю падчас знаходжання ў ЗША – **Ірэне Калядзе-Смірновай і яе мужу, Юлі Андрусішынай, Ганне Сурмач, Вячку Станкевічу, Але Орса-Рамана, Лявону Юрэвічу**, а таксама ўсім тым, хто меў дачыненне да арганізацыі агульнабеларускай сустэрэчы ў Амерыцы.

Управа МГА “ЗБС “Бацькаўшчына”

АЛЕНА МАКОЎСКАЯ: “ПАСЛЯ ПАЕЗДКІ Ў ЭША, Я ПАЧАЛА ЛЕПШ РАЗУМЕЦЬ ГЭТУЮ КРАІНУ...”

Старшыня ЗБС “Бацькаўшчына” Алена Макоўская адказала на пытанні інфармацыйнага цэнтра арганізацыі, якія тычацца 28-й сустрэчы беларусаў Паўночнай Амерыкі.

— Сп. Алена, вы першы раз у Амерыцы, якія ў вас засталіся пра яе ўраджанні?

— Мне вельмі спадабалася гэтая краіна. Канешне, я там была менш за тыдзень, скласці поўнае ўяўленне за гэты час проста немагчыма, але пасля паездкі ў ЗША, я начала лепш разумець гэтую краіну. Уразіў Нью-Ёрк, дзе жывуць побач столькі нацый і рас, дзе адчуваецца нейкі непаўторны дух свабоды, дзе кожны можа знайсці сабе месца па сваім гусце, дзе бачыш ажылыя карціны з амерыканскіх фільмаў. Спадабаўся і Кліўленд — аднапавярховыя дамы, проста нерэальна вялікая колькасць цэрквеў і касцёлаў для такога невялікага гарадка, вялікія гмахі будынкаў у цэнтры горада, алені, што свабодна ходзяць сярод гарадскіх могілак.

— Распавядзіце крыху пра свою паездку. Хто дапамагаў яе ажыццяўлению?

— У Нью-Ёрку мной у большасці апекавалася Ганна Сурмач, старшыня “Бацькаўшчыны” з 1993 па 2001 гг., і Юлія Андрусішына, маці славутага беларускага песняра Данчыка. Незабытую “дастайку” мяне з нью-Ёркскага аэрапорта да Манхэтана ажыццяўляла Ала Орса-Рамана, з якой мы за хвілінаў 15 дарогі паспелі абмеркаваць беларускія палітычныя проблемы, пытанні правапісу, Нью-Ёрк і беларускае жыццё ў ім. А дзякуючы спн. Юлі адразу пасля прыезду я была экіпіраваная патрэбнымі мапамі і схемамі метро.

Не магу не пагадзіцца са словамі Ганны Сурмач, што ЗША — і беларуская краіна таксама, бо беларусы будавалі яе разам з іншымі нацыямі. Мы былі на прыстані на Манхэтане, куды прыбывалі тысячамі беларускія эмігранты, там адчуваецца, колькі везлі яны з сабой і адчою ад нечаканага развітання з Радзімай, і палёгкі ад хуткага канца доўгага падарожжа праз акіян, нязўнасці і адначасна надзеі на тое, што гэтая краіна іх прыме і стане другой Бацькаўшчынай. Беларуская прысутнасць найперш адчуваецца ў беларускіх цэрквях, культурных цэнтрах. Мне ўдалося наведаць сядзібу БАЗА ў Нью-

Ёрку, беларускі цэнтр “Полацак” і беларускія цэрквы ў Кліўлендзе.

У Кліўлендзе мной ужо апекаваліся Ірэна і Юры Каляда-Смірновы. Са спн. Ірэнай “Бацькаўшчына” супрацоўнічае ўжо амаль 10 год, за гэты час мы ажыццяўлі дзякуючы яе падтрымцы мноства адукацыйных, выдавецкіх праектаў, а колькі таленавітых дзяцей змаглі выехаць на адпачынак у іншыя краіны свету пры яе дапамозе! Натуральна, я вельмі хвалявалася перад гэтай доўгачаканай сустрэчай, бо мы бачыліся за столкі год супрацоўніцтва ўпершыню. Сустрэча была вельмі цёплая. Мы правялі разам цэлы дзень і прагутарылі амаль да 2 гадзінай начы. Наведалі і беларускія цэрквы, і могілкі, дзе пахавана шмат беларусаў, а'б'ездзілі бадай што ўвесь Кліўленд. Шмат размаўлялі пра ўсё: пра Беларусь, пра тое, як жывеца беларусам у ЗША, пра беларускія архівы ў эміграцыі, праблемы іх захавання і передачы ў Беларусь. Спн. Ірэна з вялікай цеплынёй паказвала перапіску з Міколам Равенскім, а таксама рукапісныя творы кампазітара.

У ЗША надзвычай папулярнай гульней з'яўляецца бінга, таму вельмі шмат цэркваў, касцёлаў трymаюць бінга для падтрымкі сваіх парафій. Гэта ж робяць і дабрачынныя фонды. Заробленыя гроши ў гэтым выпадку ідуць на розныя дабрачынныя мэты. Спн. Ірэна з'яўляецца кіраўніком такога фонду, які практична ўсе свае сродкі накіроўвае ў Беларусь, розным фондам на аздараўленне беларускіх дзяцей, а таксама на адукацыйныя, асветніцкія мэты. І трэба адзначыць, што праца гэтая (па ўтрыманні бінга) дaeцца вельмі цяжка. Уразіў і будынак, дзе ідзе гульня, увесе аформлены ў беларускім стылі.

— Ви прысутнічалі на 28-й сустрэчы беларусаў Паўночнай Амерыкі. Ці не можаце вы акрэсліць значнасць гэтай падзеі для беларусаў Амерыкі і для вас асабіста? Назавіце запамінальныя моманты.

— Сустрэча беларусаў Паўночнай Амерыкі працягвалася два дні. Два дні цікавага, святочнага, урачыстага і вельмі ўтульнага свята. Мяне вельмі ўразіў беларускі цэнтр “Полацак”, такога цэнтра, напэўна, больш няма нідзе ў свеце. Сучасныя прыгожыя, добра abstalяваныя

будынкі, вялікая светлая царква, распісаная Аляксеем Марачкіным. Вельмі шкада, што цэнтр ажывае толькі падчас вось такіх беларускіх сустрэч. На працягу гэтых двух дзён у мяне адбылася яшчэ адна сустрэча — з пісьменніцай, дзякуючы якой пабачылі свет дэве серыйныя кнігі “Бацькаўшчыны” — з Ірынай Варабей з Канады. Менавіта Ірина зрабіла арганізацыйна рэальным выданне англійскага твора Кацуся Акулы на беларускай мове.

— Ці адрозніваюцца беларусы Амерыкі ад іншых нашых суйчыннікаў?

— З дакладнасцю магу сказаць, што не. Каля вы чаканы госьць, вы будзеце аднолькава ўтульна сабе адчуваць сярод беларусаў Белацоччыны і Віленшчыны, Сургута і Сыктывкара, Рыгі і Таліна, ЗША і Вялікай Брытаніі. Вам будуць шчыра рады, вы будзеце сябе адчуваць прадстаўніком Беларусі, чалавекам з Радзімы. Было шмат цікавых сустрэч і размоў, вельмі крануў канцэрт, арганізаваны Алай Орса-Рамана з удзелам нашых спевакоў і музыкаў з ЗША і Канады.

— Што вы можаце пажадаць тым грамадзянам, якія збіраюцца па тым ці іншым прычынам эміграваць у Амерыку?

— Што можна сказаць нашым беларускім грамадзянам, якія атрымалі зялёную карту? Едзьце ў Кліўленд, там вас чакаюць, тым вы знойдзене сабе працягнае месца і, магчыма, сваё месца ў беларускай грамадзе горада. Беларускі цэнтр “Полацак” чакае вас. Мы гатовы даць вам каардынаты.

Інфармацыйны цэнтр МГА “ЗБС “Бацькаўшчына”

“БЕЛАРУСКАЯ КНІГА – ДЗЕЦЯМ”

Згуртаванне беларусаў свету “Бацькаўшчына”, некаторыя беларускія выдаўцы будуць удзельнічаць у акцыі па зборы кніг для дзяцей з дамоў-інтэрнатаў. Працуе сайт кампаніі “Беларуская кніга – дзецям”, на якім размешчана ўся інфармацыя пра ход кампаніі і выкладзены ўзоры інфармацыйных матэрыялаў. “Бацькаўшчына” ўжо другі год удзельнічае ў такой акцыі і перадае выдадзенія кнігі дзіцячым дамам.

*Інфармацыйны цэнтр МГА
“ЗБС “Бацькаўшчына”*

ВІНШАВАННЕ СЯБРОУ ВЯЛІКАЙ РАДЫ

Маём гонар павіншаваць з днём нараджэння сяброў Вялікай Рады “Згуртавання беларусаў свету “Бацькаўшчына”, якія нарадзіліся ў кастрычніку: Валеря Герасімава, Алеся Шатэрніка, Алега Якшэвіча (Беларусь), Уладзіміра Астапука (Расія).

Прыміце ад нас шчырыя віншаванні, пажаданні шчасця, доўгага жыцця, выдатнага здароўя, натхнёй практы, духоўнай і творчай самарэалізацыі!

Управа “ЗБС “Бацькаўшчына”

6 кастрычніка святкуе дзень сваіх народзінаў доктар тэхнічных навук, беларускі грамадскі дзеяч Генадзь Лех.

Нарадзіўся Г. Лех у 1963 г. у Магілёве. Маці паходзіла з дробнай магілёўскай шляхты, бацька – з сям'і буйных шляхецкіх землеўласнікаў на Заходнім Палесці. У 1980 г. Г. Лех закончыў мастацкую школу № 1, у 1981 г. – Магілёўскую сярэднюю фізіка-матэматычную школу. Завочна вучыўся ў матэматычнай школе пры Маскоўскім дзяржаўным універсітэце. Пасля заканчэння Маскоўскага інстытута сталі і сплаваў (1986) да 1995 г. працаўваў ва Усерасійскім інстытуце лёгкіх сплаваў, займаючы розныя пасады – ад малодшага навуковага супрацоўnika да загадчыка сектара і куратора навуковай тэматыкі па Расіі. У 1993 г. абараніў кандыдацкую дысертацию, у 1995 г. прайшоў напярэднюю абарону доктарскай. Займаецца навукова-даследчыцкай дзейнасцю ў галіне распрацоўкі новых матэрыялаў і тэхналогій для авіякасмічнай прамысловасці. Мае 11 патэнтаў і больш за 20 апублікованых навуковых прац. З 1995 г. выконвае абавязкі дырэктара ЗАА “ФІЛМЕТ”, якая вырабляе алюмініевыя і тытанавыя паўвырабы.

НАВІНЫ

БЕЛАРУСКАЯ ВЁСКА НА ЎСКРАІНЕ РАСІІ

Працяг. Пачатак на стар. 1

школы Валянціна Гурэўская, “у сялян з’явіўся стымул адпавядзца ёўрапейскай традыцыі – прыбіраць насупраць свайго двара”. Вёска мае вялікі патэнцыял для будучыні.

Устаноўка ўказальніка-стэлы дазволіць пры঱гнуць увагу грамадскасці, паказваючы ўнікальнасць вёскі, дазволіць прывабіць турыстаў; і самі вяскоўцы будуць з гонарам казаць пра вёску, у якой ёсьць такая своеасаблівасць. Усё гэта будзе садзейнічаць адрадженню ўнікальнай культуры вёскі.

Паводле прэс-службы ІТБК

культурнай дзейнасцю, выступаючы за кансалідацыю этнічных беларусаў у Расіі. Быў сябрам нефармальнага беларускага зямляцтва, якое аб'ядноўвала студэнтаў-беларусаў трох маскоўскіх ВНУ. У 1989 г. уступіў у Маскоўскае таварыства беларускай культуры імя Ф. Скарыны. У 1990 г. абраны ў Раду ТБК. З 1992 г. – першы намеснік старшыні ТБК, з 1995 г. – старшыня ТБК. Устаноўчым з'ездам беларусаў Расіі ў 1999 г. абраны старшынёй Міжрэгіянальнага аб'яднання беларусаў Расіі. У 1998 г. уступіў у маскоўскую філію БНФ, у 1993 г. стаў яе старшынёй. Разам з групай маскоўскіх беларусаў удзельнічаў у падзеях 1991 і 1993 гг. у Маскве. У 1997 г. на канферэнцыі Еўрапейскай секцыі Рады БНР у Вільнюсе выбраны сябрам Рады БНР, яе прадстаўніком у Расіі. Сябра Вялікай Рады Бацькаўшчыны.

Г. Лех з'яўляецца галоўным рэдактарам часопіса “Шляхам Скарыны”, органа Маскоўскага ТБК, дзе часта выступае з артыкуламі.

Ад імя Управы “ЗБС “Бацькаўшчына” віншуем Вас з юбілем і выказываем падзяку за шматгадовую, плённую працу на ніве Бацькаўшчыны. Зычым здароўя, душэўных сіл, поспехаў у навуковай працы!

Управа “ЗБС “Бацькаўшчына”

ЭКАНОМІКА

*Паводле “АФН”, “БЕЛТА”,
“Беларускіх Навінаў”*

* У студзені–ліпені 2008 г. сальда зневажнага гандлю таварамі і паслугамі па метадалогіі плацёжнага балансу ўтварылася адмоўнае і склала 1 млрд. 762,1 млн \$. *

* Беларусь павялічыла экспарт нафтапрадуктаў у студзені–ліпені 2008 г. на 2,4% у параўнанні з аналагічным перыядам 2007 г. За ўказаны перыяд Беларусь экспартавала 9 млн. 91,8 тыс. тон нафтапрадуктаў. Асноўная доля паставак прыйшла на краіны далёкага замежжа – 8 млн. 240,6 тыс. тон (на 3,4% меней). У краіны СНД склала 851, 2 тыс. тон (у 2,5 разы болей).

* У студзені–жніўні 2008 г. Мінскі трактарны завод павялічыў аўтамобільную экспартную ўспышку ў Расію ў параўнанні з мінулым годам на 77,1%.

* Па дадзеных новай справаздачы “Doing Business 2009”, падрыхтаванай экспертамі Сусветнага банка і Міжнароднай фінансавай карпарацыі, Беларусь увайшла ў дзесятку сусветных лідэраў прававых реформаў, накіраваных на спрашчэнне ўмоў для вядзення бізнесу.

* Беларусь у студзені–ліпені бягучага года зрабіла экспартна-імпартныя аперацыі са 173 краінамі свету. Тавары паставляліся на рынкі 130 краін, імпартавалася прадукцыя 159 краін. Асноўныя гандлёвыя партнёрамі Беларусі ў студзені–ліпені былі Расія (48,9% усяго аўтамобільнага экспарту), Нідэрланды (8,6%), Украіна (6,8%), Германія (4,5%), Польшча (4%), Латвія (3,2%), Вялікабрытанія (2,6%), Кітай (2,1%), а таксама Бразілія і Італія

ПАЛІТЫКА

Паводле “БЕЛТА”, “Беларускіх Навінаў”, “БелаПАН”

* Экс-кандыдат у презідэнты Беларусі і былы палітвізень Аляксандр Казулін намініраваны на прэмію імя Андрэя Сахарава, якая прысуджаецца Еўрапарламентам. На прэмію таксама вылуччаны былы палкоўнік ФСБ Расіі Міхаіл Трапашкін, Далай-лама, лідэр апазіцыі Зімбабвэ Морган Тсвангірай

і экс-кандыдат у презідэнты Калумбіі Інгрыд Бетанкур. Усяго на прэмію “За свабоду думкі” намінуеца 8 чалавек.

* У краіне разгорнутая агітацыйная кампанія зарэгістраваных кандыдатаў у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў. Апазіцыйныя кандыдаты падзяліліся на 3 лагеры: тыя, хто збіраеца іспі да канца выбарчай кампаніі і ўсё ж такі ўдзельнічаць у галасаванні, тыя, хто здымаетца падчас агітацыйнай кампаніі, і тыя, хто на працягу ўжо некалькіх месяцаў актыўна заклікае да байкота выбараў. Сітуацыя даходзіць да абсурду, бо некаторыя старшыні апазіцыйных партый пагражаютъ выключеннем са сваіх шэрагаў, калі сябра партыі не здымаетца з выбараў, некаторыя спрабуюць пагражаць апазіцыйным арганізацыям судом за расклейку на іх перадвыбарчых плакатах налепак “Байкот”.

* За час выбарчай кампаніі ў Цэнтрвыбаркам паступіла 275 скаргаў.

ГРАМАДСТВА

*Паводле “АФН”, “БЕЛТА”,
“Беларускіх Навінаў”*

* Больш за 270 млрд. беларускіх рублёў накіравана ў Воршу да рэспубліканскага фестывалю “Дажынкі-2008”. Праца па добраўпарадкаванні горада будзе працягвацца і пасля “Дажынак”. Усяго запланавана асвоіць 327 млрд. рублёў. У праграме добраўпарадкавання 704 аўтектаў.

* 13 верасня Гродна адзначыла сваё 880-годдзе.

СПОРТ

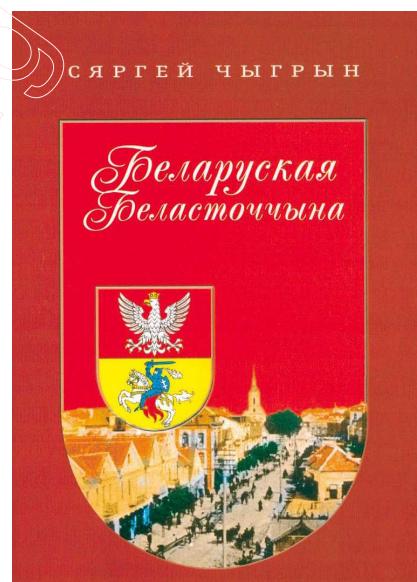
Паводле “БЕЛТА”

* У Пекіне завяршылася ХІІІ летняя Параалімпіяды. Беларуская каманда заняла ў медалёвым заліку 21-е месца. На рахунку беларускіх атлетаў 13 узнагарод: 5 залатых, 7 срэбрных і 1 бронзавая. Залатыя медалі заваявалі плаўцы Дзмітрый Салей, Раман Макараў і Сяргей Пунько, лёгкаатлетка Тамара Сівакова (у кіданні дыску) і велатандэм у складзе Ірыны Фядотавай і Алена Драздовай у індывідуальнай шашэнай гонцы. Дзве срэбрныя ўзнагароды ў актыве

плаўца Сяргея Пунько, па адным “срэбры” дадалі легкаатлеткі Тамара Сівакова (штурханне ядра) і Вольга Зінкевіч (скачкі ў даўжыню), Людміла Волчак (акадэмічная веславанне), велатандэм Ірына Фядотава і Алена Драздова ў шашэнай гонцы з асобным стартам, а таксама Мікалай Без'язычны ў фехтаванні на шпагах. Адзіны бронзавы медаль здабыў плавец Уладзімір Ізотаў.

НАВІНЫ ДРУКУ

“БЕЛАРУСКАЯ БЕЛАСТОЧЧЫНА”

У мінскім выдавецтве “Кнігазбор” выйшла кніга Сяргея Чыгрына “Беларуская Беласточчына”, якая аўтамацічна гісторычна-краязнаўчыя і літаратурныя артыкулы, прысвечаныя беларускаму Падляшшю. С. Чыгрын – паэт, літаратуразнавец, гісторык, краязнавец, журналіст. Жыве ў Слоніме. На Беласточчыне кніжку можна будзе набыць ў рэдакцыі газеты “Ніва”, а ў Беларусі – у кнігарнях.

Аўтар запланаваў выданне да канца гэтага года чарговай кніжкі “Родам з Беласточчыны”, дзе будзе распавяданца не толькі пра беларускі рух на Беласточчыне, але і пра людзей, якія мелі дачыненне да гісторыі Беларусі.

Паводле “Радыё Рацыя”

Беларусы ў свеце

№9 (80), верасень 2008

Інфармацыйны бюлетэнь
МГА “ЗБС “Бацькаўшчына”.
Распаўсюджваецца на правах
унутранай дакументацыі.

Меркаванні аўтараў могуць не
супадаць з думкай рэдакцыі.
Апрацоўка і вёрстка – М. Азаронак

Адказныя за нумар –
А. Макоўская, Н. Шыдлоўская

Наклад 250 асобнікаў

Адрас рэдакцыі:

бул. Рэвалюцыйная, 15, г. Мінск
220030, Рэспубліка Беларусь
www.zbsb.org
zbsb@lingvo.minsk.by; zbsb@tut.by

тэл./факс (+375 17) 224-79-35